

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**

Навчально-науковий юридичний інститут

СПАДКОВЕ ПРАВО

**ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни**

підготовки	бакалавра
галузь знань	08 «Право»
спеціальність	081 «Право»

**Івано-Франківськ
2019 рік**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Навчально-науковим юридичним інститутом ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: професор кафедри цивільного права, доцент, доктор юридичних наук **Зозуляк О.І.**

Обговорено та рекомендовано Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» **«05 » грудня 2019 р., протокол № 3**

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни Спадкове право за вибором студента складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Спадкове право» є особливості переходу прав та обов'язків від фізичної особи спадкодавця до спадкоємців.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни базується на основних положення таких навчальних дисципліни як «Теорія держави і права», «Цивільне право України», «Сімейне право України», «Цивільне процесуальне право України», «Міжнародне приватне право».

Програма вибіркової дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

Змістовий модуль 1. Загальна частина спадкового права.

Змістовий модуль 2. Особлива частина спадкового права.

\

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Спадкове право» є формування у студентів цілісної системи знань про загальнотеоретичні засади сучасного спадкового права, засвоєння таких фундаментальних понять та категорій як спадщина, спадкове правонаступництво, спадкування та його види, прийняття спадщини.

1.2. Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Спадкове право» є вивчення поняття, предмета та основних принципів спадкового права; особливостей його формування та розвитку, аналіз основних джерел спадкового права, формування у студентів правового світогляду та мислення, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності у сфері спадкування.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
знати:

- понятійний апарат навчальної дисципліни «Спадкове право»;
- передумови виникнення, формування та розвитку спадкового права;
- джерела спадкового права;
- особливості правового становища учасників спадкових правовідносин;
- проблемні питання інституту спадкового права, теорії та практики законотворчості у сфері спадкових правовідносин;
- види спадкування та особливості спадкування за законом і за заповітом;
- юридичні засоби захисту прав і законних інтересів спадкоємців в сфері охорони спадкових правовідносин.

вміти:

- користуватися джерелами спадкового права;
- порівнювати і аналізувати норми цивільного права в сфері спадкових правовідносин;
- тлумачити і застосовувати чинне цивільне законодавство в сфері спадкових правовідносин;
- узагальнювати судову практику в сфері спадкових правовідносин та робити відповідні висновки.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **90 годин / 3 кредити** ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальна частина спадкового права

Тема №1. СПАДКОВЕ ПРАВО ЯК ОКРЕМИЙ ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Загальна характеристика спадкового права. Предмет та метод правового регулювання. Джерела спадкового права та їх загальна характеристика. Принципи спадкового права. Свобода заповіту та її межі. Поняття та структура спадкових правовідносин. Суб'єкти та учасники спадкових правовідносин. Поняття спадщини. Склад спадщини. Права, що не входять до складу спадщини.

Тема № 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ СПАДКУВАННЯ

Поняття «спадкування». Види спадкування та їх загальна характеристика. Загальна характеристика спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Спадкування за правом на обов'язкову частку Спадкування речей звичайної домашньої обстановки та вжитку. Спадкування державою. Порядок визнання спадщини відумерлою.

Тема №3 СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ

Поняття заповіту, класифікація заповітів. Нотаріальна процедура посвідчення заповітів. Суб'єкти, які наділені повноваженням щодо посвідчення заповітів. Скасування та зміна заповіту. Оголошення заповіту. Недійсність та нікчемність заповіту. Виконання заповіту.

Тема № 4. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

Спадкування за законом: перша та друга черга спадкоємців; друга черга спадкоємців за законом; третя та четверта черга спадкоємців за законом; п'ята черга спадкоємців за законом; розмір частки спадщини. Особливості спадкування за правом представлення.

Змістовий модуль 2. Особлива частина спадкового права

Тема № 5. ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ МАЙНА

Особливості спадкування квартир, будинків та інших об'єктів нерухомості. Спадкування земельної ділянки. Спадкування автомобілів, наданих інвалідам. Спадкування речей, обмежених у обороті. Спадкування майна члена фермерського господарства. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Спадкування права на одержання страхових виплат. Спадкування акцій. Спадкування корпоративних прав. Спадкування особистих немайнових прав та обов'язків. Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Спадкування заставленого майна. Особливості спадкування вкладів у банках (фінансових установах). Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця. Правове регулювання спадкування

завдатку. Особливості спадкування неодержаних сум, які належали спадкоємцю як засоби до існування.

Тема №6. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДКРИТТЯ СПАДЩИНИ.

Поняття та загальна характеристика інституту відкриття спадщини. Підстави закликання до спадкування. Порядок повідомлення спадкоємців про відкриття спадщини. Поняття і значення часу відкриття спадщини. Правове регулювання місця відкриття спадщини. Правові наслідки з'явлення особи, оголошеної померлою.

ТЕМА № 7. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ. ОФОРМЛЕННЯ СПАДКОВИХ ПРАВ

Поняття та значення інституту прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Способи прийняття спадщини. Подання заяви про прийняття спадщини. Відмова від спадщини та її правові наслідки. Особливості поділу, виділу спадщини. Поняття, значення та порядок видачі свідоцтва про право на спадщину. Строки видачі свідоцтва про право на спадщину. Визнання недійсним свідоцтва на спадщину. Державна реєстрація права на спадщину.

Тема № 8. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

Поняття та предмет спадкового договору. Суб'єкти (сторони та інші особи) спадкового договору, їх права та обов'язки. Форма спадкового договору та процедура його посвідчення нотаріусом. Спадковий договір за участю подружжя. Накладення та зняття заборони відчуження майна, яке є об'єктом спадкового договору. Здійснення контролю за виконанням умов спадкового договору. Припинення, розірвання спадкового договору та визнання його недійсним. Порівняльно-правова характеристика спадкового договору та договору довічного утримання.

Тема № 9. ОХОРОНА СПАДКОВОГО МАЙНА

Нотаріальне провадження щодо вжиття заходів до охорони спадкового майна. Опис спадкового майна. Вжиття заходів щодо охорони спеціальних видів майна, які потребують спеціального зберігання. Передача спадкового майна спадкоємців. Правові наслідки невжиття заходів до охорони спадкового майна

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кухарев О. Є. Ключові питання адаптації спадкового законодавства України до законодавства країн Європейського Союзу // Європейські перспективи. - 2019 - № 2. - С. 181-187.
2. Кухарев А. Е. К вопросу о способах отказа от принятия наследства в наследственном праве Украины /А. Е. Кухарев // Visegrad Journal on Human Rights. - 2019. - Vol. 2. - С. 46-51
3. Кухарев О. Є. Управління спадщиною: стан та перспективи розвитку/О. Є. Кухарев //Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 46. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2018. – С. 77–88.
4. Кухарев О. Є. Окремі аспекти правового статусу постмортальних дітей спадкодавця у спадковому праві України /О. Є. Кухарев // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2018. – № 1. – С. 46–54.
5. Кухарев О. Є. Загальна характеристика договорів у сфері спадкового права України /О. Є. Кухарев // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2018. – Випуск 48. Том 1. – С. 98–101.
6. Чурпіта Г.В. Актуальні проблеми спадкового права: навчальний посібник /О.О. Лов'як, С.С. Бичкова, І.А. Бірюков та ін. ; за заг. ред. Ю.О. Заїки, О.О. Лов'яка. К.: КНТ, ЦУЛ,2014. 336 с.
7. Бельтюкова Є Особливості спадкування майнових прав інтелектуальної власності. – Підприємство, господарство і право. – 2018. – С. 5-9.
8. Онишко О. Б. Договір спадкування за нормами цивільного права Польщі (1918–1939 рр.) Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2018. - № 3. – 57- 68.
9. Малик О. В. Правова природа спадкового правовідношення. – Порівняльно-аналітичне право. – 2018. – № 1. – С. 105-107.
10. Середницька І. А. Історико-правовий аспект розвитку спадкового права в Україні. – Південноукраїнський правничий часопис. – 2018 . - № 1. – С. 114-118.
11. Піцик Х. З. Права та обов'язки спадкоємців та спадкодавця при спадкуванні за законом [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право, цивільний процес, сімейне право, міжнародне приватне право» / Х. З. Піцик. - К., 2012. - 16 с.
12. Валах В.В. Наследственные отношения в Украине, Российской Федерации, Франции, Германии и США (сравнительно-правовое исследование) : монография. – Харьков: Бурун Книга, 2012. – 320 с.
13. Оксанюк Н. П. Принципи спадкового права : [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Н. П. Оксанюк – К., 2016. – 18 с.
14. Главач І. І. Теоретико-правові аспекти розмежування понять «суб'єкт» та «учасник» спадкових правовідносин [Текст] / І. І. Главач // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 34. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. – С. 135-143.
15. Кириллова Н. С. Наследственное правоотношение: автореф. дисс. на

соискание учен. степени кандидата юридических наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; семейное право; гражданский процесс; международное частное право» / Н. С. Кириллова. - М., 2002. - 25 с.

16. Гонгало Ю. Б. Юридические факты в наследственном праве России и Франции: сравнительно-правовое исследование [Текст] / Юлия Брониславовна Гонгало. - М.: Статут, 2010. - 310 с.

17. Черногор Н. В. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавця : проблема потребує законодавчого вирішення [Текст] / Н. В. Черногор // Часопис цивілістики. - 2013. - Випуск 15. - С. 31-35.

18. Козловська Л.В. Правосуб'єктність у механізмі здійснення і захисту спадкових прав / Л.В. Козловська // Цивільне право і цивільний процес: актуальні питання. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Ppip_2015_14_20.pdf

19. Козловська Л.В. Теоретичні засади здійснення і захисту спадкових прав у цивільному праві України: Дис... докт. юрид. наук : 12.00.03 / Л.В. Козловська. - К., 2016. - 458 с.

20. Кухарев О. Є. Спадкове право України // Навч. посібник. Київ: Алерта, 2013. 328 с.

21. Фурса Є.І. особливості спадкування за правом на обов'язкову частку / Є.І.Фурса // Право України. - 2001. - № 1. - С. 87-91. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pravoznaves.com.ua/period/article/438/%D4>

22. Проблемні питання нотаріальної практики / [В.В. Носік, І.В. Спасибо-Фатєєва, І.В. Жилінкова, О.К. Печений]. - Х.: Центр комерційного права, 2008. - 96 с.

23. Цибульська О. Ю. Правовідносини, що виникають внаслідок заповідальних розпоряджень за цивільним законодавством України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. Ю. Цибульська - Одеса, 2011. - 21 с.

24. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика: [зб. нормат. актів]. - К. : Юрінком Інтер, 2009. - 352 с.

25. Васильченко В. В. Коментар Книги шостої Цивільного кодексу України «Спадкове право». - Довідник нотаріуса. - 2006. № 1. - С. 18 - 20.

26. Спадкове право. Нотаріат. Адвокатура. Суд.: наук. - практ. посіб./ [С. Я. Фурса, С. І. Фурса, О. М. Клименко та ін.]; за заг. ред. С. Я. Фурси. - К.: Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2007. - 1216 с.

27. Спадкове право. Нотаріат. Адвокатура. Суд : наук.-практ. посіб. / [С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. М. Клименко, С. Я. Рябовська, О. О. Карма та ін.] ; за заг. ред. С. Я. Фурси. - К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2007. - 1216 с.

28. Васильченко В. В. Юридичні факти в динаміці спадкового правонаступництва [Текст] / В. В. Васильченко // Вісник Запорізького державного університету. - 2003. - № 1. - С. 74-78.

29. Фурса Є. І. Спадкові правовідносини в нотаріальній і судовій практиці: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спеціальність: 12. 00. 03 / Є. І. Фурса. - Київ. - 2004. - 214 с.

30. Цивільне право України: В 2-х томах. Т. 2: Підручник [Текст] / за заг. ред. Є. О. Харитонова, Н. Ю. Голубевої: Вид. друге. - Х.: ТОВ «Одіссей», 2010. -

31. Завгородня І. М. Розгляд судами справ у спорах, що виникають із спадкових правовідносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ірина Миколаївна Завгородня. - Харків, 2016. - 20 с.

32. Кухарев О. Є. Виконання заповіту: проблеми теорії та практики: Монографія. — Х. : ТОВ «Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив», 2009. — 263 с.

33. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України. Вид. 2, змінене і доп. / За ред. В.М. Коссака. — К. : Істина, 2008. — С. 97.

34. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика: [зб. нормат. актів]. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 352 с.

35. Печений О. П. Спадкове право / О. П. Печений. – Х. : Фактор, 2012.- 368 с.

36. Заїка Ю. О. Становлення і розвиток спадкового права в Україні [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ю. О. Заїка – Київ, 2007.- 24 с.

37. Цивільне право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 468 с.

38. Скрипник О. В. Форма заповіту за законодавством України та держав західної Європи : порівняльний аналіз [Текст] / О. В. Скрипник // Актуальні проблеми політики : збірник наукових праць. – Одеса, Фенікс. - 2009. – Вип. 36. - С. 172 – 180.

39. Кухарева Г. П. Форми та види заповітів у римському праві [Текст] / Г. П. Кухарева // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2005. - Випуск 29 .— С. 341-347.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ - залік

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ.

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- а) усне опитування студентів на семінарських заняттях;
- б) опитування у вигляді письмових тестів;
- в) тематичні письмові самостійні роботи;
- г) підсумкове опитування студентів по тематиці змістових модулів;
- д) підсумкова контрольна робота;
- е) виконання індивідуального завдання;
- є) написання залікової роботи.